

Clive Staples Lewis (1898–1963) – romancier, poet, profesor universitar, medievist, critic literar, eseist, teolog laic și apologet creștin – a fost unul dintre marii intelectuali ai secolului XX. A predat, între 1925 și 1954, literatura engleză la Universitatea din Oxford (Magdalen College), precum și, din 1954 până în 1963, literatură medievală și renașcentistă la Universitatea din Cambridge. A fost un vorbitor de excepție, fiind îndrăgit de studenții săi, asupra cărora a exercitat o influență profundă și durabilă. A scris peste treizeci de cărți, adresate publicului larg. Operele sale, traduse în peste treizeci de limbi, vândute în milioane de exemplare – unele dintre ele (*Chronicles of Narnia*, bunăoară) popularizate pe scenă, la televiziune, radio sau cinema –, continuă să atragă, an de an, mii și mii de noi cititori.

Opera: *Surprised by Joy* (*Surprins de bucurie: Povestea unei convertirii*, Humanitas, 2008), *Miracles, The Four Loves, The Problem of Pain* (*Despre minuni. Cele patru iubiri. Problema durerii*, Humanitas, 1997), *The Screwtape Letters* (*Sfaturile unui diavol bătrân către unul mai tânăr*, Humanitas, 2003), *Mere Christianity* (*Creștinism, pur și simplu*, Humanitas, 2004), *Of This and Other Worlds* (*Despre lumea aceasta și despre alte lumi*, Humanitas, 2011), *Fern-seed and Elephants and Other Essays on Christianity* (*Ferigi și elefanți și alte eseuri despre creștinism*, Humanitas, 2011), *Reflections on the Psalms* (*Meditații la Psalmi*, Humanitas, 2013), *The Great Divorce* (*Marea despărțire*, Humanitas, 2013), *A Grief Observed* (*De ce, Doamne?: O radiografie a suferinței*, Humanitas, 2020), precum și postuma *Prayer: Letters to Malcolm* (*Rugăciune: Scrisori către Malcolm*).

C.S. Lewis

SCRISORI CĂTRE O DOAMNĂ DIN AMERICA

Ediție îngrijită, prefață și note
de Clyde S. Kilby

Traducere din engleză
de Andrei Costea

Magdalen College
Oxford
26/10/50

Stimată doamnă...

Vă mulțumesc pentru deosebit de amabila și încurajatoare dvs. scrisoare. Ar trebui să fiu ori de o smerenie îngerească, ori de o diabolică mândrie ca să nu mă simt măgulit de tot ceea ce spuneți despre cărțile mele. (Cred, apropo, că le aveți pe toate cele care v-ar putea interesa.) Aș dori să vă asigur de profunda mea compasiune pentru toate necazurile cumplite pe care le-ați îndurat. Fie ca Dumnezeu să vă dea în continuare putere; este vădit că a făcut-o până acum, căci nu sunteți cuprinsă de amărăciune sau tulburată. O să mă rog pentru dvs. Toate cele bune.

Cu stimă
C.S. Lewis

10 nov. 1952

Stimată doamnă...

Îmi e un pic greu să explic cum de simt că, deși ați ales o cale care nu este a mea¹, pot totuși să vă felicit – pe semne fiindcă este evident că, prin aceasta, bucuria și credința dvs. au sporit. Firește că nu trag din asta aceleași concluzii ca dvs. – dar nu e nevoie să începem o corespondență polemică! Cred că suntem foarte aproape unul de celălalt, dar nu pentru că m-aș situa câtuși de puțin aproape de granița cu Roma a confesiunii mele. Cred că, dată fiind dezbinarea în care creștinătatea se găsește în prezent, cei aflați în inima fiecăreia dintre părți sunt mai aproape unul de altul decât cei de pe margini. Aș putea duce ideea asta chiar și dincolo de creștinism: avem mult mai multe în comun cu un evreu sau un musulman *adevărat* decât cu jalnicele lor variante occidentalizate. Să ne rugăm, orice ar fi, unii pentru ceilalți: este poate singurul fel de „a lucra la re-uniune“ care nu poate să facă decât bine. Domnul să vă binecuvânteze.

Cu deosebită stimă

C.S. Lewis

1. Părăsise Biserica Episcopaliană pentru a deveni romano-catolică.

Magdalen College,
Oxford

19 ian. 1953

Stimată doamnă...

Vă mulțumesc pentru amabila dvs. scrisoare din 29 decembrie, care a sosit astăzi. Mi-e teamă că nu am nici cea mai vagă idee la ce preț se găsește prima ediție a *Sfaturilor* sau a *Despărțirii*: nici eu nu o am pe cea a *Sfaturilor*. Dar ar fi o prostie să dați pe ele un sfanț mai mult decât prețul de pe copertă: amândouă au apărut în cele mai rele vremuri de război și sunt niște ciurucuri prăpădite pe hârtie proastă – edițiile dvs. americane sunt cu mult mai bune. Scrisoarea dvs. m-a bucurat nespus și sunt foarte de acord. Firește că ne vom ajuta unul pe celălalt în rugăciune. Domnul să vă binecuvânteze.

Cu deosebită stimă

C.S. Lewis

Magdalen College
Oxford, Anglia
4/iii/53

Stimată doamnă...

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dvs. din 26 feb., care a sosit azi. [...] *Eldila* este pluralul corect: dar îl puteți angliciza *eldils*!¹

Sunt încântat că lectorului dvs. i-au plăcut îngerii mei. Am încercat, cu siguranță, să distrug îngerul *feminin* de secol XIX. Nu cred că există în Scriptură *nici un* înger

1. *Eldila* sunt ființe care apar în *Departee de planeta tăcută, Perelandra și Hidoasa fortăreață* de Lewis.

care să nu apară fără să îngrozească: întotdeauna trebuie să înceapă prin a spune „Nu te teme“. Pe de altă parte, Domnul Înviat îngrozește doar dacă e confundat cu o fantomă, *i.e.* dacă nu e recunoscut ca înviat. Căci suntem, într-un anume sens prea-binecuvântat, *mai aproape* de El decât de ei: în parte, desigur, deoarece a binevoit să devină părtaș la umanitatea noastră, dar în parte, presupun, pentru că orice creatură este mai aproape de creatorul ei decât poate fi de alte *creaturi* superioare. Apropo, nici unul dintre Eldila ai mei nu ar fi nici pe departe la fel de sus în ierarhie ca heruvimii ori serafimii. Aceste cete sunt dedicate în întregime contemplării, nu ocârmuirii creaturilor inferioare. Chiar și Buna Vestire este făcută de către – dacă pot spune așa! – un „simplu arhanghel“. Oare lectorul dvs. a subliniat puternica influență a lui Ezechiel asupra mea?

Firește, nu credeam că îmi cereți un exemplar „princeps“: am vrut să vă explic însă de ce nu vă ofeream unul – cu totul altă chestiune!

Și eu am un soi de gripă care pare că nu trece niciodată de prima convalescență, deși nimic atât de acut ca dvs. Pentru asta, ca și pentru tot restul, profunda mea compasiune. Să continuăm să ne rugăm unul pentru celălalt.

Cu deosebită stimă

C.S. Lewis

Magdalen College
Oxford, Anglia
31/3/53

Dragă doamnă...

Nu am timp astăzi să scriu o scrisoare cum trebuie, doar mâzgălesc ceva ca să vă mulțumesc pentru epistola dvs. din 27 și să vă urez un Paște binecuvântat. [...]

Că tot veni vorba de oribilii mici bebeluși „heruvimi“ grăsuți, nu știu dacă am menționat că ebraicul *Kherub* are aceeași rădăcină ca *Grifon*. Asta vă arată cum sunt ei de fapt!

Al dvs.

C.S. Lewis

Magdalen College
Oxford, Anglia
17/4/53

Dragă doamnă...

Nu sunt chiar așa șocat ca dvs. de povestea cu Charles și Mary. Dacă până și creștinii adulți și educați trebuie să se păzească mereu să nu cadă în erezia triteismului când încearcă să se gândească la Sfânta Treime, la ce ne putem aștepta de la niște copii! Și poate că „încă unul, cu privire la care nu era așa sigur“, nu este un început rău pentru o cunoaștere a Sfântului Duh.

Cât despre basmele mele, trei sunt publicate de Macmillan, New York (*Leul, vrăjitoarea și dulapul, Prințul Caspian și Călătorie cu Zori de zi*). Librăriile locale sunt adesea foarte inutile. Dacă prietena dvs. își dorește cărțile ar trebui, desigur, să scrie la New York editurii.

Bănuiesc că *există* pe undeva o fotografie cu mine, dar fratele meu, cel care știe unde sunt lucrurile, e plecat, iar eu nu am reușit să o găsesc astăzi. Întrebați-mă din nou într-un moment mai prielnic! – dacă încă veți mai dori un astfel de obiect foarte nedecorativ.

M-aș ruga mai curând pentru mila lui Dumnezeu decât pentru dreptatea Lui asupra prietenilor și dușmanilor mei ori asupra mea.

Toate cele bune.

Cu stimă

C.S. Lewis

Magdalen College,
Oxford
9 mai 1953

Dragă doamnă...

Nu prea am timp azi, trebuie să fiu succint. Mi-e teamă că în Anglia creștinii sunt în mod cert minoritari. Să nu uităm însă că schimbarea din ultimii, să zicem, treizeci de ani constă în mare parte în moartea creștinismului *nominal*, astfel încât acum își afirmă credința numai cei care cu adevărat cred. Vremea vechiului și convenționalului dat pe la biserică al semi-credincioșilor ori aproape pe de-a-ntregul necredincioșilor a apus. E greu de spus dacă azi cei „pe bune“ sunt mai rari decât înainte. Sunt mai puțini copii crescuți așa: dar convertirile adulte sunt foarte frecvente. [...]

Vă trimit și un exemplar al singurei fotografii pe care o am acum; mi-e teamă că e o simplă poză de pașaport.

Cu deosebită stimă

C.S. Lewis

Magdalen College,
Oxford
30 mai, 1953

Dragă doamnă...

Mulțumesc pentru scrisoarea dvs. din 26. [...]

Da, ni se spune întotdeauna că apostazia generalizată din prezent este neapărat vina clerului, nu a mirenilor. Dacă aș fi paroh, s-ar cuveni să reflectez neîncetat la greșelile clerului: fiind laic, cred că este mai sănătos să mă concentrez pe cele ale mirenilor. Sunt cam sătul de presupuziția modernă cum că, orice eveniment am lua, „NOI“, poporul, nu suntem niciodată cei responsabili: sunt întotdeauna conducătorii, strămoșii, părinții, educația sau oricine, mai puțin dragii de „NOI“. Aparent, „NOI“ suntem perfecți și fără vină. Nici vorbă. Nu cred nici că Biserica Anglicană ar prezenta multe atracții pentru laici. Găsești mai multă sărăcie reală, ba chiar adevărate lipsuri, în vicariatele Angliei decât în casele muncitorilor obișnuiți.

Abia aștept „aprecierile“ lui Martin. Da, avem cuvântul „tărăgănare“ – și lucrul pe care îl denumește. Și birourile noastre târăgănează. Atât e de des întâlnită, încât bănuiesc că există ceva în chiar structura biroului modern care creează Tărăgănarea. Cum altfel ar putea „Biroul Colegiului“ nostru să găsească de muncă pentru o grămadă de oameni, cu normă întreagă, ca să facă ce făcea Președintele Colegiului acum 100 de ani în timpul liber, fără o secretară și fără mașină de scris? (Cu cât o mașină produce mai mult zgomot, căldură și miros, cu atât se irosește mai multă energie!) Aș prefera să văd o furtună cu grindină de-ale voastre: clima noastră este, prin comparație,

foarte blândă. Ați citit S.V. Benet, *Western Star*? Mi s-a părut excelentă.

Cu stimă
C.S. Lewis

Magdalen College,
Oxford
16 iunie 1953

Dragă doamnă

A fost un gând frumos din partea dvs. să-mi împărtășiți aceste două mici știri. Dacă însă este bine pentru mine să le aud, asta e altă poveste! Ceva care mă ajută să cred în Providență este că în toate trenurile, hotelurile, restaurantele și locurile publice nu am văzut decât *o singură dată* un străin citind vreuna din cărțile mele, deși prietenii mei se întâlnesc cu acest fenomen relativ des. Treburile sunt foarte bine aranjate. Sper că sunteți bine, sănătoasă? Multe binecuvântări.

Al dvs.
C.S. Lewis

Magdalen College
Oxford
22 iunie 53

Dragă doamnă...

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dvs. de pe 18. Îmi pare foarte rău să aud că ați căzut (asta sună sinistru, nu-i așa!). Este cumplit: chiar mai rău decât durerea de după, așa spune, este momentul acela groaznic în care știi că o să

cazi și e prea târziu să mai faci ceva. Întotdeauna îți reamintește foarte viu de vremurile copilăriei, când una dintre catastrofele cele mai dese era să cazi – și chiar cred că durea mai rău atunci decât ne doare acum: iată un lucru – printre multe altele – de care uităm când vrem să fim din nou copii! Dvs. și cu mine, care încă ne delectăm cu povești, avem mai puține motive să vrem să fim cu adevărat copii din nou. Am păstrat plăcerile copilăriei și am adăugat la ele câteva altele, de oameni mari. Ce nu s-a păstrat însă sunt *simțurile*. Ce insipide ne par acum, prin comparație, un ou sau o căpșună! Da: cred că cerul gurii e singura parte a mea de care trebuie să-mi fie dor. [...] Apropos, atunci când criticii spun „scrie ca o femeie“, înțeleg prin asta ceva *de rău*? Oare ar trebui disprețuite, după aceeași logică, poemele lui Sappho sau, că veni vorba, *Magnificat*-ul?

Aveți într-adevăr dreptate, nu am asistat la Încoronare. Sunt foarte de acord cu tot ce presupune și am fost foarte mișcat de tot ce mi s-a spus; dar nu sunt genul care să se îmbulzească la patru ace în grupuri mari. Vremea a fost sinistru.

Așa cum dvs. ați uitat cum anume a început discuția despre NOI, POPORUL, și eu am uitat acum ce ziceam eu asta! Este unul din felurile în care corespondența se deosebește de conversație. Pe de altă parte, nici unul nu poate să-l întrerupă pe celălalt! O – eu *tărăgănez* des: de obicei atunci când îmi programez două lucruri diferite în același timp, în locuri diferite.

Al dvs.
C.S. Lewis

Dragă doamnă...

Vă mulțumesc pentru scrisoarea de pe 30 iunie. Poemul mi s-a părut interesant – în primul rând din punct de vedere *metric*. Prin prisma asta, versul al treilea este cel important: de remarcat felul în care păstrează cele cinci bătaii pentru că ne forțează să acordăm valoare deplină celor două monosilabe lungi – „one goal“ – „Remember the only, the one goal of life“*. Al doilea vers, unde cădeți într-o măsură de patru bătaii, nu este nici pe departe la fel de bun, cred. „Doamne-ajută“ la final e un pic slab, nu? Iar dacă e pus în gura lui Dumnezeu – așa cum ne invită contextul –, devine și ușor comic: ca în misterele medievale, în vechea piesă în care Dumnezeu, într-un moment de entuziasm, e făcut să exclame „Pentru numele lui Dumnezeu!“.

Cât despre încoronare, știți ce, aici oamenii *nu* au resimțit această senzație de basm. Ceea ce i-a impresionat cel mai mult pe cei care au văzut-o a fost faptul că Regina însăși a părut destul de copleșită de latura sacramentală a evenimentului. De aici sentimentul publicului de (abia dacă așa și să-l descriu) – înmărmurire-milă-patos-mister. Punerea acelei coroane uriașe și grele pe capul mic și tânăr devine un soi de simbol al situației *omenirii* înseși: omenirea chemată de Dumnezeu să fie vicarul Lui și mare preot pe Pământ, simțindu-se însă, totodată, atât de inadecvată. Ca și cum El ar fi spus: „În dragostea mea inexorabilă, o

* „Țineți minte al vieții singur, unic scop“ (n. tr.).

să așez deasupra prafului care ești onoruri și pericole și responsabilități dincolo de înțelegerea ta“. Știți ce zic? Dacă nu simțim că am fost cu toții încoronați – și că încoronarea este cumva o splendoare tragică, chiar dacă splendidă –, nu am înțeles nimic. [...]

Apropo, nu cumva un automobil este cel mai *sigur* loc în timpul unei furtuni: fiind izolat de pământ prin pneuri de cauciuc, care sunt non-conductibile? Sau doar îmi arăt eu ignoranța?

Al dvs.

C.S. Lewis

Magdalen etc.
1 aug [1953]

Dragă doamnă...

Vă mulțumesc pentru scrisoarea din 16. Grijiile noastre climatice sunt tocmai opusul grijilor voastre: una dintre cele mai reci și mai umede veri din câte îmi pot aminti. Dar mi-ar dispăcea căldura voastră cu mult mai mult decât frigul nostru. Sunt foarte bucuros să aud povestirea cu preotul acela minunat. Cât de puține știu cei care cred că sfințenia ar fi plictisitoare. Atunci când o întâlnim cu adevărat (și poate că, la fel ca dvs., și eu am întâlnit-o numai o singură dată), este irezistibilă. Dacă doar 10% din populația lumii ar avea-o, oare nu s-ar converti întreaga lume și nu am fi cu toții fericiți până la finele anului? Da, și eu cred că sunt multe avantaje în a nu mai fi tânăr; și sunt din toată inima de acord că este un noroc să nu mai fii la vârsta la care te aștepți sau îți dorești să atragi sexul opus. E în firea speciei noastre, precum și în